

Emlékérem

Szerző Administrator
2019. március 11.
Utolsó frissítés 2019. március 11.

SZVORÁK KATALIN JEAN MONNET EMLÉKÉRMET KAPOTT(Hollós Máté, Fónagy János laudációja és Szvorák Katalin köszönetnyilvánítása, valamint Käfer István bevezető előadása: Szvorák Kati Európája)

A Megbékélési Mozgalom Charta XXI Egyesülete 2014 májusában hozta létre a Jean Monnet-émlékérmeket, amellyel olyan embereket tüntetnek ki, akik sokat tettek a Közép-Európában élő nemzetek megbékéléséért. A díjat Jean Monnet francia diplomatáról nevezték el, aki az Európai Közösség egyik alapítója volt.

Az idei Jean Monnet-émlékérmeket a Kossuth-díjas és Európai Polgár díjas Szvorák Katalin énekművészek adományozták

a Charta XXI Egyesület 51. Jean Monnet-estjén, 2019. január 24.-én Budapesten, a Párbeszéd Házában, amellyel a nemzetek egymáshoz való közeledését, egymás jobb megismerését elősegítő munkáját ismerték el. Käfer István professzor bevezető előadása után a rendhagyó ünnepségen Szvorák Katalin Kossuth-díjas népdalénekes koncertjét láthatták-hallhatták az érdeklődők. A hangverseny után a művésznőt elsőként Hollós Máté zeneszerző, a Hungaroton vezérigazgatója, a Magyar Zeneszerzők Egyesületének elnöke méltatta, majd Fónagy János, a Nemzeti Fejlesztési Minisztérium parlamenti államtitkárának laudációja következett. A Jean Monnet emlékérmet és az oklevelet az alapító, dr. Surján László orvos-politikus nyújtotta át Szvorák Katalinnak.

A korábbi ötven Jean Monnet estén soha sem fordult elő, hogy az egész estét énekszó töltse ki. Békességes énekszó. A műsorismertetőből megtudhatjuk, hogy Szvorák Katalin háromtucatnyi önálló albumának szűkített terces summázata volt ez a koncert, melynek alfája-omegája a megbékélés, az a keskeny ösvény, melyen Szvorák Katalin dalolva közlekedik négy évtizede. Nem véletlen a töretlen hite, hiszen az egykori csehszlovákiai kisebbségi sors bizonyos többlettel is megáldotta és ezt tudatosan alakította egy közép-európai, kárpát-medencei nemzetek közti megbékéléssé. Számos lemezén olyan közös dallamok hallhatók eredeti nyelveken, melyek összekötnek bennünket. Az ökumené jegyében született Teremtés dicsérete című egyházi énekeket tartalmazó lemeze is a megbékélést szolgálja. A mostani koncert egy kis Kárpát-medencei vándorlás volt, ahol az egyes gondolati egységek tematikus tételekként keltek életre és minden emberi rezdülésre-életérzésre rácsendültek és mély zenei intuícióval újrahangolva támadtak fel három kiváló zenész: Cserta Balázs fúvós hangszerével, Kiss Ferenc multi-instrumentalista muzsikájával és Szabó Dániel cimbalomjátékával. A koncert vendége a Margaret Island énekesnője, Lásbas Viki volt.

Az alábbiakban olvasható Hollós Máté, Fónagy János laudációja és Szvorák Katalin köszönetnyilvánítása, valamint Käfer István bevezető előadása: Szvorák Kati Európája

Nem sokkal egy méltón megünnepelt kerek születésnap után, s még rövidebb idővel az Európai Polgár díjat követően ismét köszönhetjük Szvorák Katalint. Habár a születésnap nem volt magas a megsüvegelendő kerek évfordulók sorában, van bizony, akinek az ilyen már hangsúlyosabban az emlékidézés alkalma. Különösen akkor, ha hangjával dolgozóról van szó. A hang ugyanis kopik, fátyolosodhat, elbizonytalanodhat. Nem úgy a Szvorák Katié! Pedig a finom díszítésekbe könnyű belebotlani. De neki természetes ez a nyelv. Alapeleme, veleszületett, és tanulmányai során még magától értetődőbbé nemesített megnyilvánulási formája. A népdal-énekes akkor jó, ha hangját madárszerűnek érzékeljük. A természet csodájának tekinthetjük, miközben persze tudjuk, tett ő ezért a „madárdalolásért” egyet s mást. Hiszen a hangnak át kell jönnie a rivaldán, nagyobb teremben, akár mikrofonnal, akár anélkül el kell találnia a távolabb tartózkodóhoz is. Nem is beszélve arról, hogy el kell találnia a hallgatóját! Ez már a lélek, s az azt közvetíteni képes előadó-művészet dolga. Az utóbbi tanulható, de csak ha arra születik az ember. Ez a pinci kislány arra született... A lélek pedig már akkor benne volt. S a lélek nem fejlődik, csak kiteljesedik. Az önmaga felmutatásában egyre többre képes, egészen addig, amíg már annyi mindent hoz létre, mint a Szvorák Katié. Akit milliók szeretnek hallgatni, aki többretegűen hat ezekre a milliókra. Nemcsak esztétikuma, hanem szellemisége által is. Hiszen neki az adatott, hogy magyarnak születésük Szlovákiában, aztán a szlovákságot és a közép-európaiságot is őrizze Magyarországon. Ő nem zászlók lobogásában más: ő a saját lobogásában ugyanaz. Annak a bizonyossága, hogy minden vádló szó, minden túlzottan öndicsérő szó, minden történelmi harag és féltékenység gyarló, és önmagát romba döntő. Márpedig létezhet-e, hogy „az egyik” Szvorák Kati megvesse „a másikat”? A palóc tájszólással mesélőt kinevesse a benne élő fővárosi kultúrájú ikre? Irigylem a kétkultúrájú, sőt több kultúrájú „szvorákságot”. Azt, akinek nem kell szölamokban bizonyítania, hogy többgyökerű „európai polgár”. S akinek ezt az erényét még meg is látja az Unió központja ott, a nyugati végeken. Ahol bizonyos történelmi feszültségeket át tudtak már adni a múltnak, egyszer végre láthatják, esély van erre a keletibb tájakon is.

Népdalok, egyházi énekek, mindezek búvköréből előlépő műzene ihletett tolmácsolója, Szvorák Kati, viseld új dekórumodat, az „Európa Atyjáról” elnevezett Jean Monnet emlékérmet is büszkén. Hang ne kopjék, lélek lobogjon - hiszen tudod Te, hogy’ kell azt csinálni!...

Hollós Máté

*

Laudáció abból az alkalomból, hogy Szvorák Katalin - érthetőbben: Szvorák Kati - Kossuth-díjas énekes Közép-Európa népeinek megbékélését elősegítő tevékenységéért Jean Monnet-émlékérmét kap.

Hölgyeim és Uraim!

Szakmai díjakat, címeket, alternatív és állami Kossuth-díjat művész ember általában magas színvonalú művészeti tevékenységéért, iskola teremtésért, művészeti produktumok létrehozásáért szokott kapni.

Ez az emlékérem másról szól.

Szól Közép-Európa, erről a világ színes, az elmúlt évszázadokban sok vizzályt, marakodást megélt térségéről, közös múltáról, jelenről, és ami fontosabb: közös jövőnkéről.

Szól nemzeti tudatról, vallási ragaszkodásról, kulturális gyökerekről, és ezek kölcsönös tudomásul vételéről, mi több: tiszteletéről.

Az együttélés szükségességét sokan felismerik, és sokan vannak, akik tesznek is érte. Hivatástudó pedagógusok, történészek, társadalomtudósok, a gazdasági ráció által vezérelt üzletemberek és még sokan mások. Azt azonban kevesek ismerik fel, hogy mind a sokszor véres múlt, mind a szükségszerű és kívánt együttélés alapjaiban érzelmi kérdés, amire hatni kell és hatni lehet.

Érzelmeket könnyű felszítani veretes beszédekkel, hangos jelszavakkal. De érzelmeket tartalmilag formálni, jó irányba fordítani a művész tehetségből fakadó dalaival, énekével lehet. Ha ezek az érzelemformáló dalok, zenék ugyanazt mondják a hallgató saját nyelvén, saját ismert dallamvilágán, akkor azt magának ismeri fel és fogadja el.

Elfogadja akkor is, ha az más nyelvén szól, és elfogadja akkor is, ha saját lelkében több, különböző világ jelenik meg.

Kedves Barátaim!

Gyermekünk kisiskolás korában - talán házi feladat megírását segítve - igyekeztünk összeállítani a gyerek családfáját, felmenőit, őseit. Csak a főbb elemeket említve: anyai nagyapai ágon a Rajna vidékről származó felvidéki cipster, anyai ágon egri káptalani főerdész, nagyapai ágon borsodnádasdi kovácsmester.

Apai nagyapai ágon galíciai zsidó, nagyanyai ágon előbb gettóba, majd börtönbe zárt, utóbb kitelepített bankár, párhuzamos ágon aszódi rabbi.

Színes a belső világ, tele értékkel és szorongással, sokra képes és gyakran sérül. Egy emberben egész Közép-Európa. Ezt kell a hivatott művésznek feloldani, ezt a belső világot nyitja meg Szvorák Katalin művészete.

Megnyitja szlovákok, magyarok, ukránok, szerbek, csehek és még ki tudja hány anyanyelvet magának tudó, keresztény, pravoszláv vagy zsidó lélekkel élő ember szívét és szemét a másokra, a másik emberre.

Hangjával és emberségével megnyitott és megbékített engem is. A Mindenható áldja érte, és nagyon megérdemelten vegye át a Jean Monnet-émlékérmét.

Fónagy János államtitkár

*

Drága Barátaim, kedves Vendégek!

Az elhangzott laudációk alapján, a sok szép szó hallatán az ember kezdi elhinni, hogy gazdag életút van mögötte, ami bizony, sokszor göröngyös ösvény volt. Az éneklés hihetetlen lelki erőforrást jelentett, még ha a színpadi megjelenés számomra sok-sok gyötrődéssel is járt. A dal üzenete, mely fontosabb volt mindig a dallamnál, jelezte, addig élünk, míg nem felejtjük, kik vagyunk, honnan jöttünk, merre tartunk. Ez itt Közép-Európánkban hatványozottan érvényes, mert a nép dala életet hirdet, el nem múló életet, hogy Kodály Zoltán szavait idézzem. Az ének, a zene tud valamit, amit a szó nem feltétlenül. A dal zsigereinkbe hatol, lenyúl a kollektív tudatalattiba, s felhossa onnan közös érzéseinket, melyben ott az öröm és a fájdalom. Nagyanyáink, dédanyáink bölcsessége szólal meg ezekben a több száz éves dallamokban és így van ezzel minden körülöttünk élő nép is. Több évtizedes tapasztalat mondatja ezt velem, hiszen az 1986-os Dalvándorlás lemezemtől a 2019-es Dalüzenetig rájöttem, érzéseinkben hasonlóak vagyunk, csak a nyelvünk más. Mint egykori csehszlovákiai, felföldi palóc magyar kisebbségi, lelkemben úgy tudtam rendet rakni, hogy az egész Kárpát-medencét, Közép-Európát választottam otthonul, ahol a magyarokon kívül minden itt élő nemzetiségnek helye van, vallva, aki saját kultúráját szereti, ismeri, az a másét is tiszteli.

Néhány napja a füleki koncertem a Csemadok elnökének, Bárdos Gyulának szavaival kezdődött, aki családtagként köszöntött és jelezte, hogy többnyelvű dalolással és a különböző felekezetek énekeivel is üzenek. Fülek polgármestere virágcsokrát átadva József Attilát átfogalmazva üdvözölt, "mint magyarok közt egy közép-európai". Az itt élő népek közös dallamainak éneklésével a mostani díj is elgondolkodtat. Nem véletlen, hiszen elsőként között írtam alá Nagymegyeren csatlakozásomat a Charta XXI-hez. A megbékélés akarata fertályunkon most mintha erősödni látszódná, csak éppen az európai meteorológia nem túl kedvező. Szébb időjárásban az európai kultúra virágzott, most a "szépséges Európé" hervad. A mindenkori kisebbségi sors által megedződve érzem, a közép-európai népek közös dallamait énekelve megszületik egy csodás összhang, harmónia, ami a szavak szintjén nem mindig érhető tetten. A mi erőnk a közép-

európaiságban rejlik, hiszen „Dunának Oltnak egy a hangja”. Érzem, hogy küldetésem nem hiábavaló, és remélem, hogy a megbékélés nem csupán vágyálom.

Köszönöm Mindnyájuk figyelmét, szeretetét!
Szvorák Katalin

Käfer István: Szvorák Kati Európája (bevezető előadás)

Nemrégiben vallott magáról: dédapja színszlovák volt. Aztán elfelejtette anyanyelvét, a Szvorákok egyik fészke, a felföldi Pinc község pedig elszlovákosodik. Kati viszont híven őrzi a Felföld, a Kárpát-medence, Regnum Hungariae, Európa kicsiben tájunk minden rezdülését. Énekére figyelve - és mostani, megdöbbentően gazdag, tudományos dokumentum értékű, elkötelezett válogatására - sóhajtásaiban is sűg a palóc minden apró szépsége, a tót ch vagy μ, az ízes székely, a román kettőshangzók, a déli szlávok sajátos magánhangzói vagy a huszita vándordallamok mikrofilológiai csodái. Kati erre az Európára vigyáz, óv mindent a múlt eltörlésének acsarkodásától. Mintha Radnóti Miklós légi felvételeinek lelkeségét visszhangozná. Mert Kati a tiszta forrást - Greguss Ágost szavaival - minden néptársunk - Istentől való szabad lelkéből fakadó dalainak engedi át a maga lelkét.

Amikor a Kárpát-medence népdalait gyűjtötték, még nem volt gyűlölködés tájainkon. A nemzetébresztők nagy lelkesedéssel döbbsentek rá a formálódó nemzetek igazi kincseire. Kollár, Karadžiæ és társai nem találtak más népeket lebecsülő jeleket sem. A felfedezések öröme féltékenységre csapott, de a majdani gyűlölködés a folklórban nem talált fogódzót a népek közötti ellentétek szításához. A népköltészet tisztaságával a nemzetébresztők vajmi keveset tudtak kezdeni, különösen a dallam- és szövegrokonsággal, az összefüggésrendszerek nyilvánvalóságával a politikailag ellenfélle uszított etnikumok között. A kulturális politika a legutóbbi időkig nagyvonalúan le is mondott róla.

A vérzivataros századfordulón Bartók Béla lámpása pislákol a közelgő vihar fenyegető sötétjében. Ő gyűjtötte össze a világörökség értékű szlovák népdalokat is, amelyek érthetően kiemelkedő szerepet kaptak Kati hűségművészetében. Bartók a nyelvet is tanulta, javította fiatal szlovák gyűjtőjének szlovák helyesírását, és kísérletezett a magyar és a hungarus, vagyis "magyarországi" megkülönböztetésére, igaz, németül, mert magyarul nincs szavunk a szlovák uhorský - maïarský megfeleltetésre. Bartók jegyzeteiben ungarisch - magyarisch olvasható. Ezt a hungarus bartóki szellemiséget sugározza Szvorák Kati művészete.

A magyar kultúra napjának közelségében ide kívánczik nagyjaink néhány kevésbé ismert dokumentuma. Nemzeti imánk költője három szerb népdalt fordított "rác nyelvű". Kazinczy Ferenc a Mila, mila sercza moja kezdetű szlovák népdalt fordította le Kedves, kedves, édes szívem címmel.

Ebből a hamisítatlan ősforrásból táplálkozik Szvorák Katalin művészete, Kossuth-díja, Európa-díja és a mai Charta XXI. elismerése, Kárpát - medencénk természetes biztonságát, minden etnikumának meletget árasztó, védelmező tenyere.

Kati minden éneke, még a pajzán dalok is imádságos, szerető lelkének tükörképe.

Tomek Vince embersége visszhangzik Kati életművének már eddigi szakaszában is. A piarista szerzetes hite diktálta természetességgel írta, mondta: Petőfi mindkét tót szülőjének gyermekeként a legnagyobb magyar, Mécs László szintén nem magyar szülőktől a legnagyobb katolikus magyar költő lett. Neki mindkét szülője tót, de ő nem lett sem tót, sem magyar, hanem megmaradt hungarusnak.

A Dalvándorlástól a Dalüzenetig

A Kossuth-díjas Szvorák Katalin háromtucatnyi önálló albumának szűkített terces summázata ez a koncert, melynek alfája-omegája a megbékélés, az a keskeny ösvény, melyen Szvorák Katalin dalolva közlekedik négy évtizede. Nem véletlen a töretlen hite, hiszen az egykori cseh-szlovákiai kisebbségi sors bizonyos többlettel is megáldotta és ezt tudatosan alakította egy közép-európai, kárpát-medencei nemzetek közti megbékéléssé. Számos lemezemen olyan közös dallamok hallhatók eredeti nyelveken, melyek összekötnek bennünket. Az ökümené jegyében született Teremtés dicsérete című egyházi énekeket tartalmazó lemeze is a megbékélést szolgálja. A mostani koncert egy kis Kárpát-medencei vándorlás, ahol az egyes gondolati egységek tematikus tételekként kelnek életre és minden emberi rezdülésre-életérzésre rácsendülnek és mély zenei intuícióval újrhangolva támadnak fel három kiváló zenész: Cserta Balázs fúvós hangszereivel, Kiss Ferenc multi-instrumentalista muzsikájával és Szabó Dániel cimbalomjátékával. Vendég: Lábás Viki.